

Länsstyrelsen
Västra Götaland

BESLUT
2024-11-04

Diarienummer
15796-2014

Sida
1(12)

Felaktig diarienummer ändras till:
15796-2013.

Rättelse enligt 36 § förvaltningslagen
2024-11-05, genom Henrik Roos

Denna rättelse har gjorts digitalt och
saknar därför namnunderskrifter.

Bildande av Våtemossens naturreservat i Falköpings och Skövde kommuner

Uppgifter om naturreservatet

Namn:	Våtemossens naturreservat
Naturvårdsregister-ID:	2055781
Areal (ha):	Cirka 133 hektar, varav 0 hektar vatten
Lägesbeskrivning:	Uppe på Billingen, ca 5 km väster om Skövde.
Markägarkategori:	Statligt och Privat markäggande
Fastighets- och sakägare:	Enligt sakägarförteckning (bilaga 3)
Förvaltare:	Länsstyrelsen Västra Götaland
Natura 2000-beteckning:	-

Beslut om bland annat bildande

Länsstyrelsen förklarar det område som avgränsats på kartan i bilaga 1a som naturreservat. Beslutet är fattat med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken.

Namnet ska vara Våtemossens naturreservat.

Beslutet riktar sig till allmänheten, fastighetsägare och innehavare av särskild rätt, vars rättigheter att använda mark- och vattenområden berörs inom reservatsområdet.

Länsstyrelsen fastställer skötselplanen enligt bilaga 2 för naturreservatets långsiktiga vård. Beslutet är fattat med stöd av 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

Syftet med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är följande:

- Bevara och utveckla ett skog- och myrmosaikområde med naturskogsartad barrskog samt naturlig högmosse med randskog och lagg.
- Bevara och utveckla förekomst och rikedom av arter knutna till barrskogar, sumpskogar och högmosse.
- Bevara och utveckla de inom området förekommande naturtyper och arter som ingår i EU:s nätverk av Natura 2000-områden, i gynnsamt tillstånd: Västlig taiga (9010), Högmosse (7110) samt öppna mossar och kärr (7140).

Syftet ska uppnås genom följande:

- Alla former av exploatering förbjuds.
- Marken undantas från skogsbruk.

Beslut om föreskrifter

För föreskrifter med * finns det förtydliganden under rubriken Motivering och förtydligande av föreskrifter.

Länsstyrelsen beslutar att följande föreskrifter ska gälla i naturreservatet. Beslutet är fattat med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken samt 22 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

A. Föreskrifter om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden (7 kap. 5 § miljöbalken)

Inom naturreservatet är det förbjudet att göra följande:

1. Uppföra byggnad eller annan anläggning.
2. Ändra utformning eller användning av byggnad eller annan anläggning så att dess påverkan på området ökar.*
3. Borra, spränga, gräva, schakta eller plöja.
Förbudet gäller inte vid rensning av befintliga diken till ursprunglig eller fastställd bottennivå.

Förbudet gäller inte vid kartering av berggrund eller geokemisk provtagning som genomförs av Sveriges Geologiska Undersökningar eller den Sveriges Geologiska Undersökningar utser.
4. Påverka områdets hydrologi genom att dika, dämma, avleda, omleda eller valla in.
5. Avverka, gallra, röja, ta bort eller på annat sätt skada levande eller döda träd eller buskar, oavsett om de står upp eller ligger ner.
Förbudet gäller inte träd eller buskar med en stamdiameter mindre än tio centimeter vid underhåll av befintlig siktgata för jakt.
6. Anordna deponi eller annat upplag, fylla ut eller tippa massor.
7. Sätta ut, så eller plantera arter av något slag.
8. Använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel, kalk eller gödsel.

Utan Länsstyrelsens tillstånd är det också förbjudet att göra följande:

9. Uppföra jakttorn eller annan anläggning för jakt.
10. Anlägga kabel, rör eller ledning.
11. Bekämpa invasiva främmande arter med metoder som är förbjudna enligt föreskrifterna A1–A8.

Undantag

Föreskrifterna enligt A ovan gäller inte i följande fall:

1. När förvaltaren, eller den förvaltaren utser, utför de åtgärder som behövs för att tillgodose syftet med naturreservatet och som framgår under förpliktelserna enligt 7 kap. 6 § miljöbalken i Länsstyrelsens beslut (se punkt B nedan).
2. När förvaltaren, eller den förvaltaren utser, åtgärder träd som förvaltaren bedömer utgör en påtaglig risk för skada på människor eller egendom.*
3. För räddningstjänst, sjukvårdstjänst eller polis i samband med utryckning eller verksamhetsutövning.
4. Vid drift, skötsel eller underhåll av de skidspår som markeras på karta i bilaga 1b gäller inte förbuden enligt A3 och A5.
5. Vid genomförande av åtgärder som har tillstånd enligt någon av föreskrifterna A9–A11 gäller inte förbuden enligt A1–A8, om förbuden hindrar genomförandet.

B. Föreskrifter om förpliktelser att tåla intrång (7 kap. 6 § miljöbalken)

Detta gäller hela naturreservatet där inget annat anges.

Fastighetsägare och innehavare av särskild rätt ska tåla att följande åtgärder genomförs för att tillgodose syftet med naturreservatet:

1. Naturreservatets gränser märks ut i terrängen.
2. Informationsskyltar sätts upp och underhålls.
3. Naturvårdsinriktad skötsel av löv- och barrskog. Detta inkluderar röjning, beskärning, plockhuggning och tillskapande av död ved.
4. Träd som utgör en risk för skada på friluftsanordningar, fornlämningar eller kulturlämningar fälls eller beskärs.
5. Träd som har fallit över, eller utgör hinder vid, friluftsanordningar, fornlämningar eller kulturlämningar flyttas.
6. Bekämpning av invasiva främmande arter.
7. Åtgärder för att begränsa eller förhindra storskaliga angrepp av åttatandad granbarkborre, om angreppen riskerar att hota syftet med naturreservatet. Tillåtna metoder är utplacering av fällor, utläggning av fångstvirke, fällning av angripna granar, rotkapning av vindfällda granar och barkning. Fällda träd ska i första hand lämnas inom

naturreservatet, men får transporteras ut om natur- eller friluftsvärden påtagligt hotas. Eventuellt fångstvirke ska föras ut ur reservatet. *

8. Undersökningar av djur- och växtarter samt av mark- och vattenförhållanden.

C. Ordningsföreskrifter om rätten att färdas och vistas inom naturreservatet samt om ordningen i övrigt inom naturreservatet (7 kap. 30 § miljöbalken och 22 § förordningen [1998:1252] om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.)

Inom naturreservatet är det förbjudet att göra följande:

1. Ta bort eller på annat sätt skada döda träd eller buskar, oavsett om de står upp eller ligger ner.
2. Cykla.
3. Sätta ut, så eller plantera arter av något slag.
4. Elda annat än i medhavda grillar, gasol- och spritkök eller liknande.

Utan Länsstyrelsens tillstånd är det också förbjudet att göra följande:

5. Anordna tävlingar eller andra arrangemang med fler än 50 deltagare.
6. Utföra undersökningar som innebär permanent markering av plats, fällfångst av djur eller annan påverkan på naturmiljön.

Undantag

Ordningsföreskrifterna enligt C ovan gäller inte i följande fall:

1. När förvaltaren, eller den förvaltaren utser, utför de åtgärder som behövs för att tillgodose syftet med naturreservatet och som framgår under förpliktelserna enligt 7 kap. 6 § miljöbalken i Länsstyrelsens beslut (se punkt B ovan).
2. När Länsstyrelsen, eller den Länsstyrelsen utser, genomför naturinventeringar, vilka även kan innebära insamling av arter i vetenskapligt syfte.

Länsstyrelsens bedömning och motivering

Skälen för beslutet

Naturreservatet hyser mycket höga naturvärden, främst knutna till områdets skog- och myrmosaik med naturskogsartade barrskogar samt en välutvecklad

högmosse. Här finns rikligt med gamla träd liksom andra naturskogsartade strukturer. Stora delar av dessa skogar hyser naturvärdeskvalitéer motsvarande nyckelbiotop eller objekt med naturvärde. Delar av skogen utgörs av barrblandskog med karaktären av gammal sk ”Bondeskog”.

Fågellivet i området är mycket rikt med bland annat krävande skogs- och myrarter som spillkråka, tjäder, trana och ljungpipare.

Genom att bilda ett naturreservat säkerställs att områdets artrika skogar inte brukas eller att områdets naturvärden skadas på något annat sätt samtidigt som det möjliggör att naturmiljöer för hotade arter kan utvecklas.

Reservatet ligger uppe på Billingen i närheten av andra likartade skyddade områden som Blängsmossens och Sydbillingens naturreservat. I Västra Götalands läns regionala handlingsplan för grön infrastruktur är området utpekad som värdestrakt för bland annat barrskog. I och med detta beslut bidrar reservatet till att bevara och stärka grön infrastruktur i hela värdestrakten genom att konnektiviteten/de ekologiska sambanden bevaras och stärks så att strukturer och biotoper är väl förbundna och integrerade i landskapet.

En mer utförlig beskrivning av området lämnas i skötselplanen.

Motivering och förtydligande av föreskrifter

Föreskrifterna är de särskilda regler som gäller i naturreservatet. De behövs för att ge området det skydd och den skötsel som krävs för att syftet ska kunna uppnås. I det här avsnittet motiveras, förklaras och förtydligas en del av föreskrifterna.

För att samtliga värdefulla miljöer i reservatet, ska kunna bibehålla och utveckla sina naturvärden får de inte utsättas för exploatering eller andra verksamheter på ett sådant sätt att det påverkar deras utbredning, hydrologiska förhållanden eller naturvärden negativt. För att reservatets skogar ska bibehålla och utveckla sina höga naturvärden krävs att skogen huvudsakligen får utvecklas fritt utan ingrepp i form av till exempel skogsbruksåtgärder, vedtäkt eller exploateringar av olika slag. Mot bakgrund av ovanstående anser Länsstyrelsen det motiverat att införa föreskrifterna A1–A11 som reglerar dessa typer av åtgärder i reservatet.

För att bevara och utveckla områdets naturvärden krävs att vissa skötselåtgärder genomförs. Därav anser Länsstyrelsen det motiverat att införa föreskrifterna B1–B8 som möjliggör för förvaltaren att genomföra nödvändiga skötselåtgärder.

I syfte att begränsa störning eller annan skada på reservatets flora och fauna införs föreskrifterna C1–C6.

Föreskrift A2

Med begreppet anläggning avses det mesta som går att bygga eller ställa i ordning och som är lite större till exempel mast, torn, antenn, gömsle, åtel, bänkar, grillplats, stängsel eller markerad vandringsled.

Undantag A2

Denna föreskrift innebär inte att förvaltaren är skyldig att inventera om det finns riskträd i området. Däremot har förvaltaren möjlighet att åtgärda träd som den själv upptäcker eller en markägare eller annan enskild påtalar. Förvaltaren behöver då också markägarens godkännande att göra det.

Föreskrift B7

Fällor och fångstvirke för att bekämpa åttataggad granbarkborre ska användas med stor försiktighet och eftertanke. Det är upp till naturvårdsförvaltaren att bedöma när dessa bekämpningsmetoder är lämpliga att använda. När det gäller bekämpning av åttataggad granbarkborre med hjälp av fällor har aktuell forskning visat att denna metod ofta inte har någon egentlig bekämpande effekt. Möjligheten att använda fällor bör dock finnas eftersom det i vissa fall fungerar och en framtida teknikutveckling kan göra metoden mer effektiv. Fångstvirke är en effektiv bekämpningsmetod. Det är dock viktigt att säkerställa att virket kan transporteras ut i rätt tid innan man lägger ut fångstvirke.

Konsekvensutredning

Länsstyrelsen bedömer att det saknas skäl för en konsekvensutredning av de föreslagna ordningsföreskrifterna enligt C, eftersom de innebär så begränsade konsekvenser. Detta enligt vad som sägs i 3 och 4 §§ förordningen (2024:183) om konsekvensutredningar.

Beslutets förenlighet med bland annat riksintressen, planer och områdesbestämmelser

Riksintressen m.m.

Naturreservatet ligger inom riksintresse för naturvård (NRO 14 075) och riksintresse för friluftsliv (FO 01_1).

Befintligt områdesskydd

Det finns inget tidigare befintligt områdesskydd i reservatsområdet.

Kommunal översiktsplan

Detta beslut strider inte mot översiktsplanen för Falköping eller Skövde kommun.

Länsstyrelsen bedömer därför att naturreservatet stämmer överens med hushållningsbestämmelserna för mark- och vattenområden enligt 3 och 4 kap. miljöbalken och med den för området gällande översiktsplanen.

Intresseprövning

Länsstyrelsen bedömer att områdets värden bäst ges ett långsiktigt skydd genom att bilda naturreservat. Föreskrifterna är anpassade till naturreservatets syften. Vid en avvägning mellan enskilda och allmänna intressen enligt 7 kap. 25 § miljöbalken bedömer Länsstyrelsen att föreskrifterna inte går längre än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Upplysningar

Dispens från föreskrifterna

Om det finns särskilda skäl får Länsstyrelsen medge dispens från föreskrifterna för naturreservatet. Dispens får dock inte lämnas för åtgärder som strider mot syftet med naturreservatet. Om det finns synnerliga skäl får Länsstyrelsen helt eller delvis upphäva beslutet om naturreservatet (7 kap. 7 och 26 §§ miljöbalken).

Skogsvårdslagen

Bestämmelser enligt skogsvårdslagen, skogsvårdsförordningen (1993:1096) eller Skogsstyrelsens föreskrifter gäller inte om dessa strider mot föreskrifterna för naturreservatet. Detta framgår av 4 § skogsvårdslagen (1979:429).

Annan lagstiftning gäller

Vid sidan av föreskrifterna för naturreservatet gäller annan lagstiftning, till exempel följande:

- Miljöbalkens bestämmelser om Natura 2000, strandskydd, generella biotopskydd och vattenverksamhet.
- Bestämmelser om artskydd enligt miljöbalken och artskyddsförordningen, till exempel fridlysningsbestämmelser.
- Terrängkörningslagen och terrängkörningsförordningen.
- Kulturmiljölagen.
- Jaktlagstiftningen.
- Bestämmelser om skyltning, till exempel lagen med särskilda bestämmelser om gaturenhållning och skyltning.
- Lagen om skydd mot olyckor till exempel generella eldningsförbud och efterbevakningsansvar vid brand.
- Kommunala ordningsföreskrifter.

Reservatets gränser

Reservatets gränser sammanfaller delvis med befintliga fastighetsgränser. Detta gäller även efter eventuella justeringar av fastighetsgränsen i samband med fastighetsbestämning och inmätning av reservatet. Reservatsgränsen ska då följa den nya fastighetsgränsen i den berörda delen.

Beskrivning av ärendet

Höga naturvärden uppmärksammades på fastigheten Hornborga 8:10, samt den omkringliggande skogs- och myrmosaiken kring Våte- och Fjäramossen, i samband med att Jordfonden önskade avyttra Hornborga 8:10.

Naturvårdsverket förvärvade Hornborga 8:10 år 2015 i syfte att bilda naturreservat. Länsstyrelsen har därefter fört diskussioner med omkringliggande fastigheter om att inkludera dessa i reservatet och för det område som omfattas av detta beslut har köp eller intrångsavtal tecknats med samtliga berörda fastigheter.

Naturreservatet omfattar bara en del av ett större område med höga naturvärden. Länsstyrelsen avser att framöver inleda en dialog med övriga markägare om att eventuellt utvidga reservatet till att även omfatta resten av Våtemossen (i söder) samt delar av Fjäramossen.

Anledningen till att Länsstyrelsen just nu beslutar om naturreservat på delar av det skyddsvärda naturområdet är att ersättningen till markägarna har utbetalats med EU-medel via den så kallade Faciliteten för återhämtning och resiliens (RRF). För att Sverige ska kunna begära dessa pengar av EU behöver ett lagakraftvunnet finnas på plats.

Länsstyrelsen har förelagt samtliga markägare och andra sakägare att yttra sig över förslag till beslut med föreskrifter och skötselplan. Detta enligt 24 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

Myndighetssamråd enligt 25 och 26 §§ förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. har genomförts med Skövde och Falköpings kommuner, Naturvårdsverket, Sveriges Geologiska Undersökning och Skogsstyrelsen.

LRF Västra Götaland, Naturskyddsföreningen i väst, Falbygdens naturskyddsförening och Skövde naturskyddsförening har fått förslaget för kännedom och eventuellt yttrande.

Synpunkter har inkommit från: Skövde kommun, Falköpings kommun, Skogsstyrelsen, Sveriges Geologiska Undersökning och Skövde naturskyddsförening.

Skövde kommun konstaterar att förslaget inte är i konflikt med översiktsplanen eller annan planerad verksamhet. Skövde kommun ser positivt på att skötselplanen möjliggör åtgärder för bekämpning av granbarkborre, invasiva arter och så kallade riskträd mot friluftsanordningar.

Skövde kommun har två markerade skidspår (natursnö) på Våtemossen och Fjäramossen. Kommunen önskar fortsatt möjlighet att markera dessa och ha möjlighet att spåra dem när natursnö tillåter.

Länsstyrelsens kommentar: Länsstyrelsen har tillmötesgått Skövde kommuns önskan om att kunna underhålla de två skidspåren genom att införa ett undantag från föreskrifterna avseende detta.

Sveriges Geologiska undersökningar (SGU) har i uppdrag från regeringen sedan 2024 att kartlägga malmpotentiella områden i landet. För att underlätta detta uppdrag skulle SGU vilja att det tydligt framgår av reservatsföreskrifterna att denna typ av verksamhet, när den utförs av statlig myndighet, ska tillåtas.

SGU:s kartläggning innebär i regel kartering av berggrund (viss provtagning och stenknackning), geokemisk provtagning (ca 2 prover per kvadratkilometer) och/eller geofysiska mark- eller flygmätningar. Dessa metoder ger enligt SGU obefintlig eller försumbar skada på mark och omgivning.

Länsstyrelsen kommentar: Länsstyrelsen har tillmötesgått SGU:s önskan genom att införa ett undantag från föreskrifterna avseende kartering av berggrund och geokemisk provtagning.

Falköpings kommun bedömer att bildandet av naturreservatet är motiverat då naturvärdena är höga och konkurrensen med andra intressen är begränsad och att Våtemossen utgör en viktig länk i den gröna infrastrukturen på Billingen. Falköpings kommunen anser att tillgängligheten till området bör förbättras. Falköpings kommun framför att området bör betas i framtiden, inte minst för de historiska naturvärdenas skull.

Länsstyrelsens kommentar: Eftersom detta beslut bara omfattar en del av ett större skyddsvärt område, och att Länsstyrelsen avser fortsätta arbeta med formellt skydd i området, så har inte åtgärder i form av friluftsanläggningar med mera prioriterats i detta läge. En bedömning av hur området ska tillgängliggöras görs bäst när man slutgiltigt vet vilka delar av området som skyddas formellt. Länsstyrelsen har möjliggjort skogsbete i området genom en komplettering av skötselplanen.

Skövde naturskyddsförening är positiva till bildandet av naturreservatet och önskar att resten av Våtemossen med en del omgivande skogar framöver inkluderas i reservatet.

Länsstyrelsen kommentar: Länsstyrelsen avser att framöver inleda en dialog med markägarna om att eventuellt utvidga reservatet till att även omfatta resten av Våtemossen (i söder) samt delar av Fjäramossen.

Skogsstyrelsen har inga synpunkter på remitterat förslag och ställer sig positiva till att naturreservatet bildas.

Detta beslut ska skickas till sakägare och övriga berörda enligt sändlistan i bilaga 4.

Ersättningstalan

Rätten till ersättning upphör ett år efter att beslut om naturreservat har vunnit laga kraft. Det innebär att om Länsstyrelsen beslutar att bilda ett naturreservat (utan att ersättningsfrågorna är lösta) har parterna ett år på sig att lösa ersättningsfrågan på frivillig väg. Om ni inte kan komma överens om ersättningen under denna tid behöver du som sakägare stämma staten i mark- och miljödomstolen. Annars förlorar du rätten till ersättning. Detta enligt 31 kap. 13 § miljöbalken.

Du kan överklaga beslutet

Se bilaga "Så här överklagar du Länsstyrelsens beslut".

Kungörelse

Beslutet ska kungöras i länets författningssamling och i Skaraborgs allehanda SLA.

Föreskrifterna enligt 7 kap. 30 § miljöbalken och 22 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. träder i kraft den dag som framgår av kungörelsen i Länsstyrelsens författningssamling och gäller omedelbart även om de överklagas.

De som medverkat i beslutet

I detta ärende har länsöverdirektör Jörgen Peters beslutat. Naturvårdshandläggare Henrik Roos har varit föredragande. I ärendets slutliga handläggning har också enhetschef Johan Jannert och länsjurist Linda Granström medverkat.

Detta beslut har bekräftats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

Hantering av personuppgifter

Information om hur vi hanterar personuppgifter hittar du på www.lansstyrelsen.se/vastragotaland/personuppgifter

Bilagor

Bilaga 1a Beslutskarta

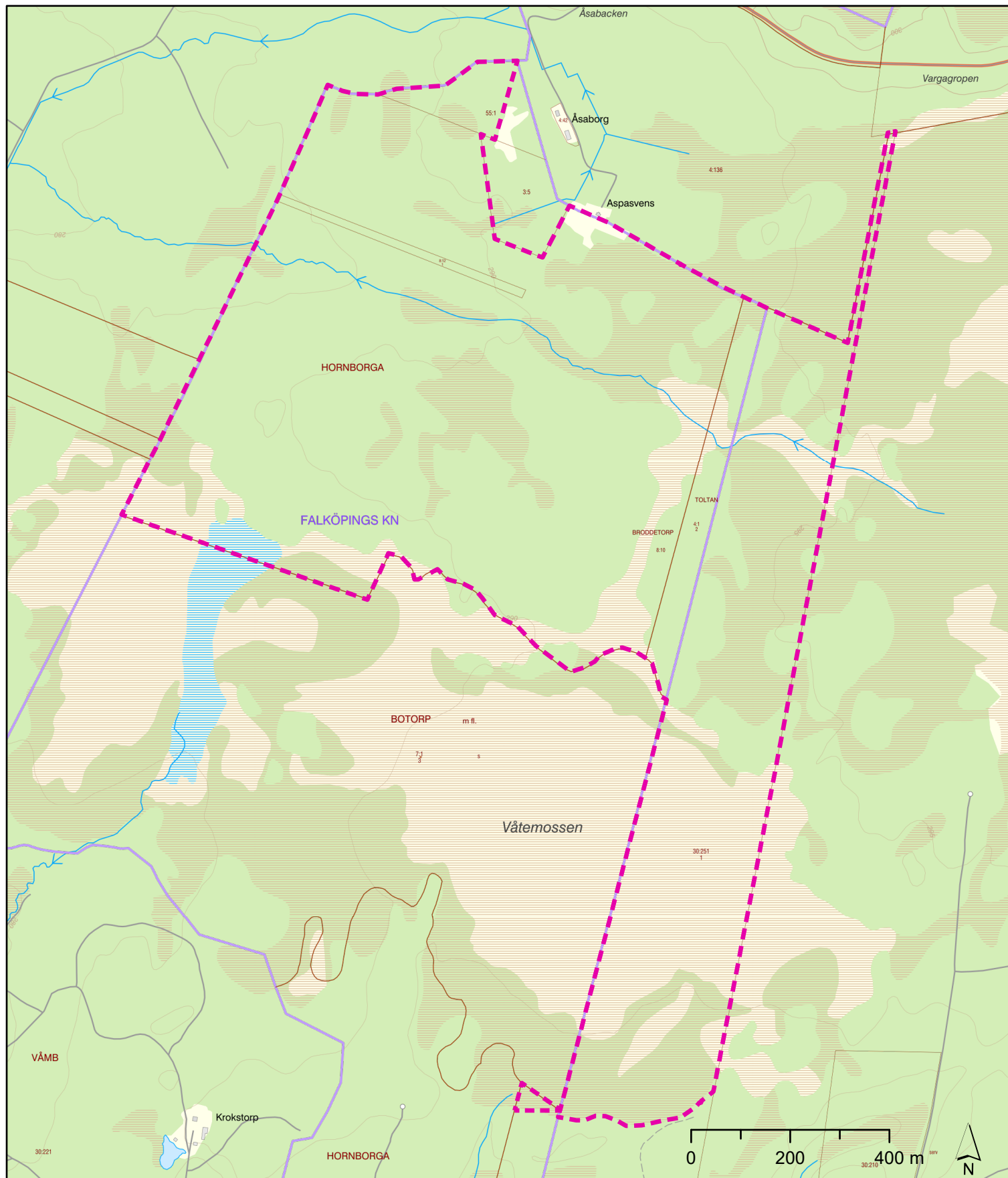
Bilaga 1b Specificering av föreskrifter

Bilaga 2 Skötselplan

Bilaga 3 Sakägareförteckning

Bilaga 4 Sändlista

Bilaga 5 Överklagandehänvisning

Bilaga 1a, Beslutskarta Våtemossens naturreservat i Falköping och Skövde kommun

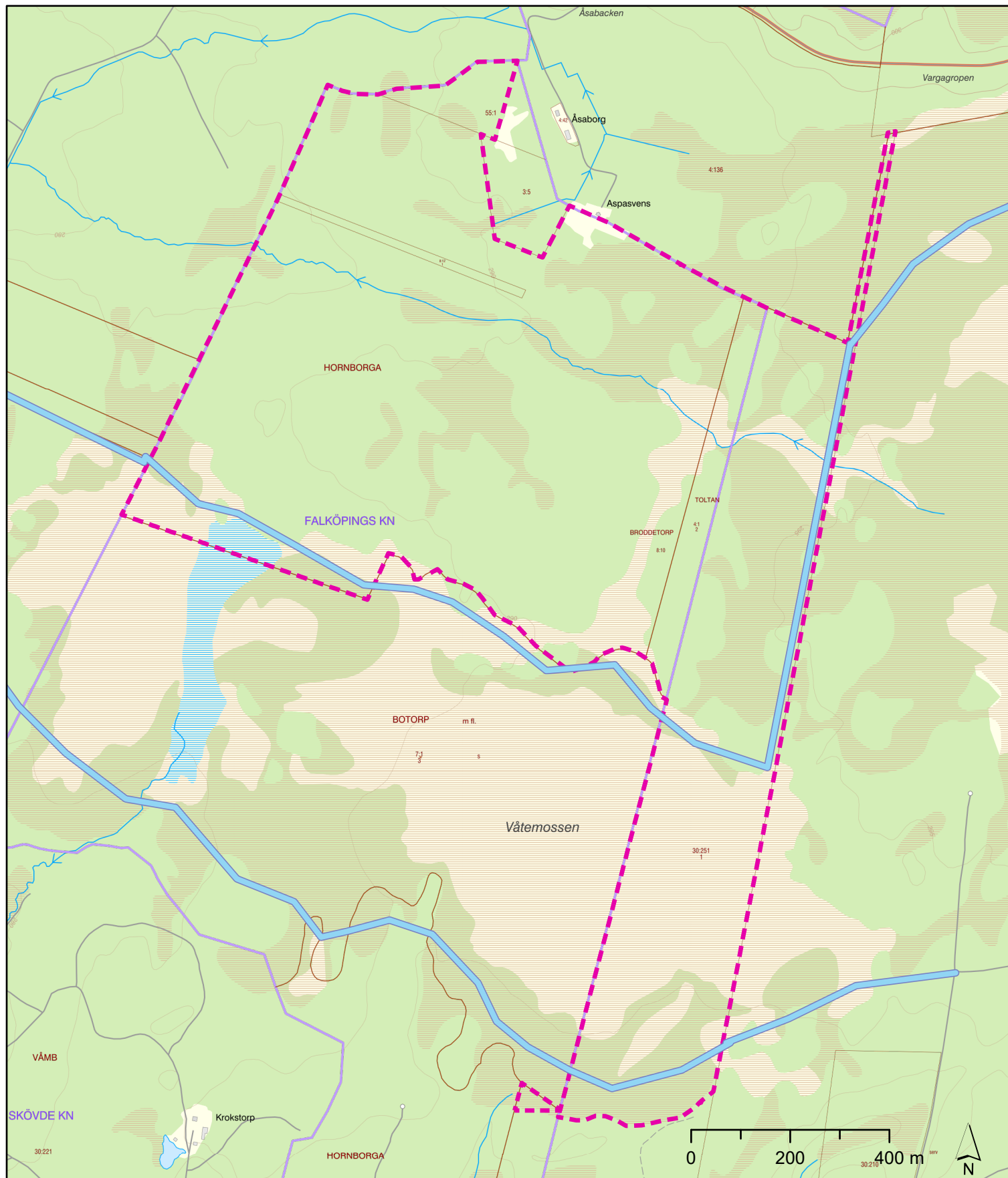
 Gräns för naturreservat

Illustrationskarta till beslut om
Våtemossens naturreservat
Tillhör Länsstyrelsens beslut om
naturreservat enligt 7 kap 4 §
miljöbalken 2024-11-04, dnr 15796-2013

Länsstyrelsen
Västra Götaland

© Länsstyrelsen i Västra Götalands län
© Lantmäteriet Geodatasamverkan

Bilaga 1b, Precisering av föreskrifter i Våtemossens naturreservat i Falköping och Skövde kommun

- Gräns för naturreservat
- Skidspår undantaget från A3 och A5

Illustrationskarta till beslut om Våtemossens naturreservat Tillhör Länsstyrelsens beslut om naturreservat enligt 7 kap 4 § miljöbalken 2024-11-04, dnr 15796-2013

Länsstyrelsen
Västra Götaland

Skötselplan för Våtemossens naturreservat i Falköping och Skövde kommun

Bilaga 2 till Länsstyrelsens förslag till beslut 15796–2013

Länsstyrelsen
Västra Götaland

Skötselplan

Tillhör Länsstyrelsens beslut:	15796–2013
Datum:	2024-11-04
Förvaltare av naturreservatet:	Länsstyrelsen i Västra Götalands län
Omslagsbild:	Henrik Roos
Övriga bilder:	Henrik Roos

Inledning

Skötselplanen är uppdelad i två delar, A och B. Den första delen är en beskrivande del. Där anges bland annat vilka natur- och bevarandevärden som finns i naturreservatet. Den andra delen av skötselplanen beskriver naturreservatets bevarandemål och hur naturreservatet ska skötas. Planerna vänder sig främst till naturvårdsförvaltare och markägare, men också till övriga intressenter.

Skälen till naturreservatet, dess syften och föreskrifter framgår av beslutet om naturreservat. Länsstyrelsens diarienummer 15796–2014. Syftet med reservatet styr hur reservatet behöver skötas. Föreskrifterna ger förvaltaren rätt att utföra åtgärderna i skötselplanen.

Naturvårdsförvaltaren ansvarar för områdets skötsel. Skötselplanen beskriver en önskad målbild och den skötsel som behövs för att nå dit. Vilka av de föreslagna åtgärderna som kan genomföras och takten på genomförandet beror på aktuell naturvårdsbudget. I skötselplanen beskrivs det därför vad naturvårdsförvaltaren bör prioritera.

Skötselplanen gäller tills vidare, men kan revideras vid behov. Till exempel om uppföljningen av bevarandemålen visar att det behövs eller skötseln behöver anpassas efter förändrade omständigheter eller ny kunskap. En ny skötselplan måste stämma överens med reservatsbeslutet. Länsstyrelsen ansvarar för revidering och fastställande av skötselplaner.

Innehåll

DEL A – VÅTEMOSSENS NATURRESERVAT	6
1. Beskrivning av området	6
1.1. Allmän beskrivning av området	6
1.2. Biologiska bevarandevärden	6
1.3. Områdets geologi	7
1.4. Mark- och vattenanvändning – då och nu	7
1.5. Forn- och kulturlämningar	7
1.6. Friluftslivsvärden	8
1.7. Servitut och rättigheter	8
1.8. Byggnader och anläggningar	8
DEL B – SKÖTSEL AV VÅTEMOSSENS NATURRESERVAT	9
2. Generella riktlinjer för skötseln	9
2.1. Ansvar för diken	9
2.2. Riskträd	9
2.3. Invasiva främmande arter	10
2.4. Hantering av skräp	10
3. Skötselåtgärder och bevarandemål	11
3.1. Indelning av skötselområden	11
3.2. Friluftsliv	15
3.3. Artspecifika skötselåtgärder	16
3.4. Gränsmarkering	16
4. Konsekvenser av klimatförändringar	17
5. Dokumentation och uppföljning	17
6. Planerad förvaltning	18
7. Underlag	19

Bilagor

Bilaga 2a: Skötselområden

Bilaga 2b: Naturtyper

Bilaga 2c: Friluftsliv

Del A – Våtemossens naturreservat

1. Beskrivning av området

1.1. Allmän beskrivning av området

Naturreservatet ligger på Billingsens diabasplatå, ca 300 m ö h. ca 5 km väster om Skövde tätort.

Reservatet består huvudsakligen av fuktiga flacka barrskogsmarker uppbruten av blöta mossestråk. Skogen i reservatet utgörs främst av naturskogsartad barrblandskog med mycket död ved och många gamla tallar och granar.

I reservatet östra del ingår också delar av Våtemossen och skogen söder därom. Våtemossen är en naturlig och opåverkad högmosse med välutvecklat mosseplan och laggkärr.

I området finns följande markslag:

- Skog 91,4 hektar
- Våtmark och myr 40,7 hektar

1.2. Biologiska bevarandevärden

Våtemossen utgör ett gott exempel på oexploaterad och naturlig högmosse som hyser en stor biologisk mångfald. Skogen i reservatet har höga biologiska bevarandevärden på grund av att den är relativt opåverkad av sentida skogsbruksåtgärder och därför hyser såväl gamla träd som andra naturskogsartade strukturer. Stora delar av skogen hyser naturvärdeskvalitéer motsvarande nyckelbiotop eller objekt med naturvärde med undantag för några mindre delar som brukats i mer närtid. Delar av skogen utgörs av barrblandskog med karaktären av gammal sk ”Bondskog”.

De höga naturvärdena stärks ytterligare av att reservatet ligger i anslutning till flera redan befintliga naturreservat, vilket gör att förutsättningarna att bevara de biologiska värdena är bättre än i ett isolerat naturreservat.

Reservatet utgör en sammankopplad ekologisk enhet med Våtemossen i söder och Fjäramossen i Väster. Därav bör arbete fortgå framöver med att bevara och utveckla naturvärdena på dessa mossar.

Fågellivet i området är rikt och här finns förutsättningar för många krävande barrskogsarter som till exempel spillkråka, pärluggla, tjäder, och järpe med flera. Ute på mossarna finns goda häckningsmiljöer för bland annat ljungpipare och trana.

Mer information om vilka arter som förekommer i området går att söka fram i SLU Artdatabankens databas Artportalen (www.artportalen.se) eller Fynddata (<https://fynddata.artdatabanken.se>).

De naturtyper som förekommer i området går att söka fram i natura-naturtypskartan (NNK) i Naturvårdsverkets kartverktyg Skyddad natur (<https://skyddadnatur.naturvardsverket.se/>).

De områden som är Natura 2000-habitat eller andra naturtyper som är prioriterade inom förvaltningen framgår i kartan bilaga 2b.

1.3. Områdets geologi

Billingen hör till Västergötlands platåberg, som kännetecknas av ett antal olika kambrosiluriska lager med ett skyddande diabaslager högst upp. Naturreservatet är helt och hållet beläget på diabasplatån. Topografin är tämligen flack men små nivåskillnader i terrängen ger området en mosaikartad struktur.

1.4. Mark- och vattenanvändning – då och nu

På häradskartan från ca: 1880 är området markerat som barrskog. Strax norr om reservatet ligger torpen Åsaborg och Aspasvens. Skogen har därför sannolikt brukats som bondeskog samt utgjort utmarksbete åt dessa torp.

Sentida skogsbruk har bedrivits i delar av reservatet, främst i norr där delar av skogen idag utgörs av yngre och planterade tall- och granbestånd.

1.5. Forn- och kulturlämningar

Det finns inga kända kultur- eller fornlämningar registrerade i området enligt Riksantikvarieämbetet.

För mer detaljerad information om vilka fornlämningar som finns se Riksantikvarieämbetets kartverktyg Fornsök.

1.6. Friluftslivsvärden

Reservatet ligger på Billingen nära de välbesökta friluftsområdena Blängsmossen (naturreservat) och Billingens friluftsområde med ett utvecklat nätverk av skid-, cykel- och vandringsleder. Inga vandringsleder eller skidspår förekommer dock i reservatet. Med tanke på reservatets mosaikartade struktur med många svårpasserade fuktdrag och myrmarker får området klassificerat svår relativt svårtillgängligt och antalet besökare är begränsat.

I nuläget planeras inga frilufsanläggningar eller andra åtgärder för att öka tillträdet till området. Vid en eventuell framtida utökning av reservatet med större delar av Våte- och Fjäramossen bör detta dock övervägas.

1.7. Servitut och rättigheter

Inga servitut eller andra rättigheter finns registrerade i reservatet.

1.8. Byggnader och anläggningar

Utöver ett antal jakttorn finns inga byggnader eller anläggningar i reservatet.

Del B – skötsel av Våtemossens naturreservat

2. Generella riktlinjer för skötseln

Samtliga nedan beskrivna skötselåtgärder bör i så stor utsträckning som möjligt genomföras under den tid på året då påverkan på fågellivet blir som minst.

2.1. Ansvar för diken

Förvaltaren ansvarar inte för rensning av befintliga diken. Detta är inte förbjudet i reservatet och är därför fortsatt möjligt för markägaren att göra om hen så önskar.

2.2. Riskträd

Ett riskträd är ett träd som kan utgöra en risk för personskador eller egendom. Förvaltaren har en uppgift att hålla efter riskträd i anslutning till friluftsanordningar, men är inte skyldig att inventera om det finns riskträd i resten av naturreservatet. Däremot har de möjlighet att åtgärda träd som de själva upptäcker eller en markägare eller annan enskild påtalar. Någon som upptäcker ett riskträd som den anser behöver åtgärdas ska kontakta förvaltaren. Förvaltaren bedömer då om trädet utgör en betydande risk för att skada människor (till exempel växer nära vandringsleder), trafiksäkerhet eller egendom. Om det bedöms utgöra en betydande risk behöver trädet åtgärdas. Vid dessa tillfällen ska förvaltaren överväga om trädet måste tas ned helt eller om det räcker att bara avlägsna delar av trädet, till exempel högkapa eller bara ta bort uthängande grenar. Om trädet fälls ska det helst lämnas kvar intakt som låga i terrängen. Om det utgör ett hinder för till exempel bete eller friluftsliv kan grenarna avlägsnas, men stammen bör lämnas kvar utan att kapas upp. Om förvaltaren inte bedömer att trädet behöver åtgärdas återstår möjligheten för markägaren att söka dispens.

Riskträd i anslutning till friluftsanordningar och kulturlämningar hanteras genom B-föreskrifterna och förvaltaren har därför rätt att åtgärda dem. Riskträd på andra platser i reservatet hanteras i A-föreskrifterna. Förvaltaren kan därför inte åtgärda dessa riskträd utan att komma överens med markägaren om att göra det.

2.3. Invasiva främmande arter

En del arter som har kommit till Sverige från andra länder har ett spridningssätt och konkurrensfördelar som gör att de kan ta över och konkurrera ut inhemsk flora och fauna. Sådana arter kallas invasiva främmande arter. Det är viktigt att invasiva främmande arter motverkas i ett så tidigt skede som möjligt och på lämpligaste sätt utifrån vilken art som ska motverkas och i vilken miljö som åtgärderna vidtas. Det är fastighetsägarens ansvar att motverka de invasiva främmande arter som omfattas av lagar och förordningar. Reservatsförvaltaren har inget uppdrag att bekämpa invasiva främmande arter i reservatet.

Reservatsförvaltaren bör dock kunna bidra med råd kring hur specifika arter bäst bekämpas eller annan stöttning. Ifall bekämpningsmetoderna strider mot reservatets föreskrifter, till exempel gräva eller använda kemiska bekämpningsmedel, behövs dispens eller tillstånd enligt föreskrift A10, se beslutsdokumentet.

Bekämpning bör ske på sådana sätt att det inte medför onödiga skador på naturvärden i reservatet. Åtgärderna kan syfta till att minska utbredningen av invasiva arter som har etablerat sig i reservatet eller till att förhindra etablering och spridning.

Det finns inga kända förekomster av invasiva främmande arter inom reservatet i dag.

2.4. Hantering av skräp

Förvaltaren har i uppgift att hålla rent och snyggt på platser där det bedöms att reservatet och dess besökare medför en ökad sannolikhet för nedskräpning. Sådana platser är i anslutning till stigar och andra friluftsanordningar samt ibland även andra platser dit många besökare söker sig. Mer information om detta finns under avsnitt 3.2 Friluftsliv. Vid tidpunkten för detta beslut planeras inga friluftsanläggningar i området. Friluftsanläggningar kan dock komma att anläggas i händelse av en utvidgning av reservatet.

3. Skötselåtgärder och bevarandemål

3.1. Indelning av skötselområden

Indelning av skötselområden utgår från skötselbehovet. Inom varje skötselområde kan en eller flera naturtyper förekomma. Natura2000-naturtypernas utbredning visas i bilaga 2b.

Naturreservatet är indelat i 1 skötselområde med tillhörande delområden. För skötselområdet finns beskrivning av dess bevarandemål och den skötsel som behöves för att uppnå bevarandemålet. Bevarandemålet beskriver vad som ska bevaras och uppnås och ger också förutsättningarna för den uppföljning som planeras.

Skötselområde 1, barrskog och högmosse.

Skötselområdet har en total areal på 133 hektar.

Beskrivning:

Delområde 1a utgörs av en mosaik av fuktig barrblandskog och smala lövträdsdominerade fukt/myrstråk. Skogen är till stor del relativt opåverkad av sentida skogsbruksåtgärder och har därför en ganska hög naturlighet. Här finns gott om gamla träd. På senare tid har skogen angripits av åttatandad granbarkborre vilket resulterat i en mycket hög andel döda träd. Mindre delar i norr och väster har brukats i närtid och utgörs av yngre och planterade bestånd. I skötselområdet finns också några djupa körspår som syns tydligt i markskiktet.

Delområde 1a

Skötselplan

Delområde 1a

Delområde 1a

Skötselplan

Fuktstråk i delområde 1a

Delområde 1b består av del av högmossen Våtemossen inklusive hydrologiska enheter som randskog och lagg. Våtemossen är en stor och naturlig högmosse som i hög grad är opåverkad av dikningar eller andra hydrologiska åtgärder.

Delområde 1b

Skötselplan

Bevarandemål:

Naturskogsartad barrskog med väl fungerande ekologiska processer och intern dynamik. Detta innebär bland annat rikligt med gamla träd och död ved i olika former samt ett varierat trädskikt i avseende på ålder och artsammansättning. Markhydrologin ska vara naturlig och inte påverkas negativt av mänskliga aktiviteter.

Våtemossen (delområde 1b) ska ha en ostörd och naturlig hydrologi. Inga ytterligare avvattnande eller tillrinnande diken eller körspår som medför negativ påverkan ska finnas. Högmossarnas karakteristiska strukturer i form av ett öppet mosseplan, randskog och laggkärr ska bibehållas. Välutvecklade hydromorfologiska strukturer så som tuvor, strängar och dråg ska finnas allmänt på mosseplanet.

Engångsåtgärder:

Inga

Underhållsåtgärder:

Området lämnas huvudsakligen utan skötselåtgärder och får utvecklas fritt. Riktade röjningar/huggningar i syfte att utveckla eller påskynda naturskogsstrukturer kan genomföras i de unga och planterade granbestånden.

Det är positivt om hela eller delar av området kan skogsbetas, detta innebär då att stängsling kan ske i området.

3.2. Friluftsliv

Beskrivning:

Reservatet ligger söder om Blängsmossens naturreservat. Mellan de bägge reservaten finns en stor befintlig parkeringsplats. Denna parkering är den lämpligaste platsen att använda för besökare till Våtemossens naturreservat. Därifrån får besökarna ta sig in i reservatet till fots. Vid tidpunkten för detta beslut finns inga större stigar eller vandringsleder i reservatet.

Utöver en informationsskylt planeras inga frilufsanläggningar eller andra åtgärder för att öka tillträdet till området. Vid en eventuell framtida utökning av reservatet med större delar av Våte- och Fjäramossen bör detta dock övervägas.

Karta med de anläggningar/anordningar som ingår i förvaltningen av reservatet finns i bilaga 2c.

Mål:

En väl underhållen informationsskylt med beskrivning av naturreservatet ska finnas på den plats som markeras i bilaga 2c.

Engångsåtgärder:

En informationstavla ska sättas upp på den plats som är markerad på karta i bilaga 2c. Tavlan ska utföras enligt svensk standard och Naturvårdsverkets anvisningar Att skylta skyddad natur.

Underhållsåtgärder:

Informationstavlan, ska tillses regelbundet och underhållas vid behov. Detta inkluderar röjning av uppväxande träd och buskar i anslutning till denna anläggning.

3.3. Artspecifika skötselåtgärder

Beskrivning:

Utöver kända förekomster av flera hotade fågelarter finns inga inventeringar eller andra dokumentationer av övriga artgrupper i reservatet. Sannolikt hyser dock området ett relativt stort antal hotade insekter, mossor och lavar som är knutna till naturskogsartad barrskog. De skötselåtgärder som beskrivs i denna skötselplan skall förhoppningsvis vara tillräckliga för att dessa arter skall ha goda förutsättningar att ha stabila populationer i reservatet eller dess närområde.

Bevarandemål:

De i naturreservatet förekommande signal-, Natura 2000- och/eller rödlistade arterna ska ha stabila eller ökande populationer.

Skötselåtgärder:

Om uppföljningen av bevarandemålen visar vikande populationer för någon av de i reservatet förekommande signal-, Natura 2000-, och/eller rödlistade arterna får artspecifika skötselåtgärder genomföras. Detta gäller så länge åtgärderna inte strider mot naturreservatets syfte samt att åtgärderna innebär ett så begränsat ingrepp i naturmiljön som möjligt.

3.4. Gränsmarkering

Reservatets gräns ska märkas ut i fält. Gränsmarkeringar ska utföras enligt Naturvårdsverkets vägledning Gränsarbeten vid områdesskydd enligt Miljöbalken.

4. Konsekvenser av klimatförändringar

De mest sannolika konsekvenserna av pågående klimatförändringar i reservatet bedöms vara ökad risk för stormfällning samt ändrade vattenflöden i marken till följd av ett ändrat nederbördsmonster.

Det är viktigt att ha en beredskap för eventuella svamp- och insektsanknutna sjukdomar eller angrepp så att åtgärder kan sättas in snabbt. Exempel på åtgärder kan vara att plantera/gynna fler trädslag, särskilt inhemska arter, så att riskerna sprids och att efterträdare säkerställs. Använd resistent varianter om det finns.

Med tanke på klimatförändringarna bör man också ägna särskilt uppmärksamhet åt invasiva arter och sätta in bekämpningsåtgärder i ett tidigt skede.

Det är dock svårt att motverka eventuella effekter av klimatrelaterade förändringar inom ramen för reservatets förvaltning. För att motverka dessa krävs i stället större samhällsinsatser på ett mer övergripande plan.

5. Dokumentation och uppföljning

Dokumentation och övervakning skall ske i enlighet med det program som beskrivs i Naturvårdsverkets rapport "Uppföljning av skyddade områden i Sverige". Förvaltaren ansvarar för dokumentation av utförda skötselåtgärder. Länsstyrelsen ansvarar för uppföljning och utvärdering av syften, bevarandemål samt gynnsam bevarandestatus.

6. Planerad förvaltning

Förvaltningen av Våtemossens naturreservat bekostas av staten.

Tabell 1. Sammanfattning och prioritering av skötselplanens åtgärder. Prioritering inom intervall 1–3 där 1 är högsta prioritet att genomföra. När/intervall visar när och hur ofta en åtgärd bör göras, samt vad som bör göras snarast.

Åtgärd	Skötselområde /delområde	När/intervall	Prioriterad skötselåtgärd
Gränsmarkering	1	Efter beslut	1
Informationsskylt		Efter beslut	1
Bekämpning av främmande invasiva arter	1	Vid behov	1
Artspecifika åtgärder	1	Vid behov	2
Röjningar/huggningar för att skapa naturskogsstrukturer	1	Vid behov	3
Uppföljning av skötselåtgärd	1	Efter åtgärd	3

7. Underlag

Som underlag till denna skötselplan har bland annat följande rapporter, utredningar, artlistor och annat material använts.

Allmänna underlag:

EU:s art- och habitatdirektiv (direktiv 92/43/EEG) annex 2 och 4.

EU:s fågeldirektiv (direktiv 79/409/EEG) annex 1.

Länsstyrelsen Västra Götalands län, 2019, Strategi för formellt skydd av skog i Västra Götalands län. Rapport 2019:05. Länsstyrelsen Västra Götaland.

Naturvårdsverket, 2003. Att skylta skyddad natur. Naturvårdsverket, Stockholm.

Naturvårdsverket, 2017. Nationell strategi för formellt skydd av skog. Rapport 6762, Naturvårdsverket, Stockholm.

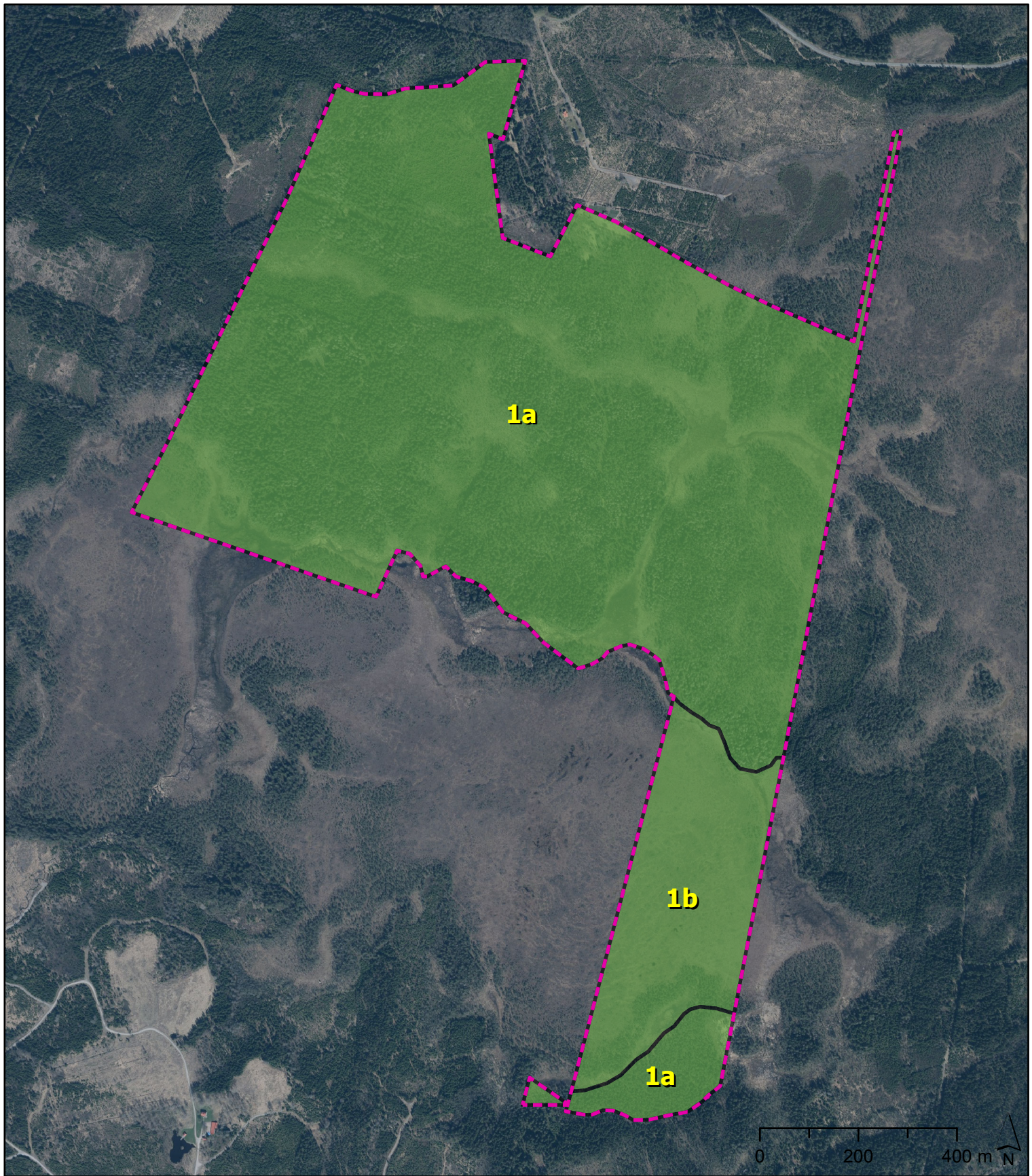
Nitare, J. (red.), 2019. Skyddsvärd skog – Naturvårdsarter och andra kriterier för naturvärdesbedömning. Skogsstyrelsens förlag, Jönköping.

SLU Artdatabanken, 2020. Rödlistade arter i Sverige 2020. SLU, Uppsala.

Länsstyrelsen
Västra Götaland

lansstyrelsen.se/vastragotaland

Bilaga 2a - Skötselområden

 Gräns för naturreservat

Skötsel

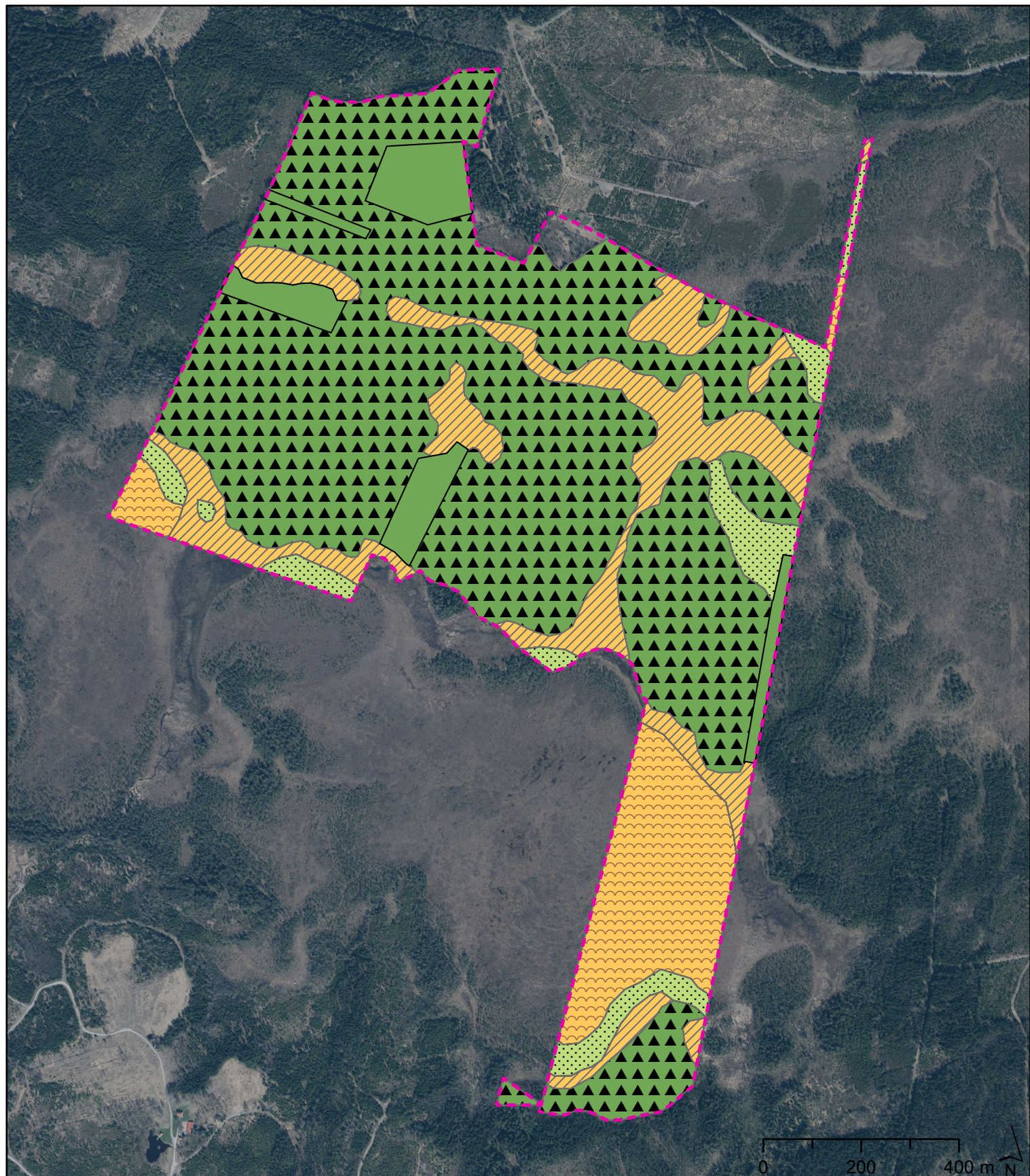
 Fri utveckling

Illustrationskarta till skötselplan för
Våtemossens naturreservat
Tillhör Länsstyrelsens beslut datum
2024-11-04 dnr 15796-2013

Länsstyrelsen
Västra Götaland

© Länsstyrelsen i Västra Götalands län
© Lantmäteriet Geodatasamverkan

Bilaga 2b - Naturtyper

 Gräns för naturreservat

Naturtyper enligt NNK (ytor)

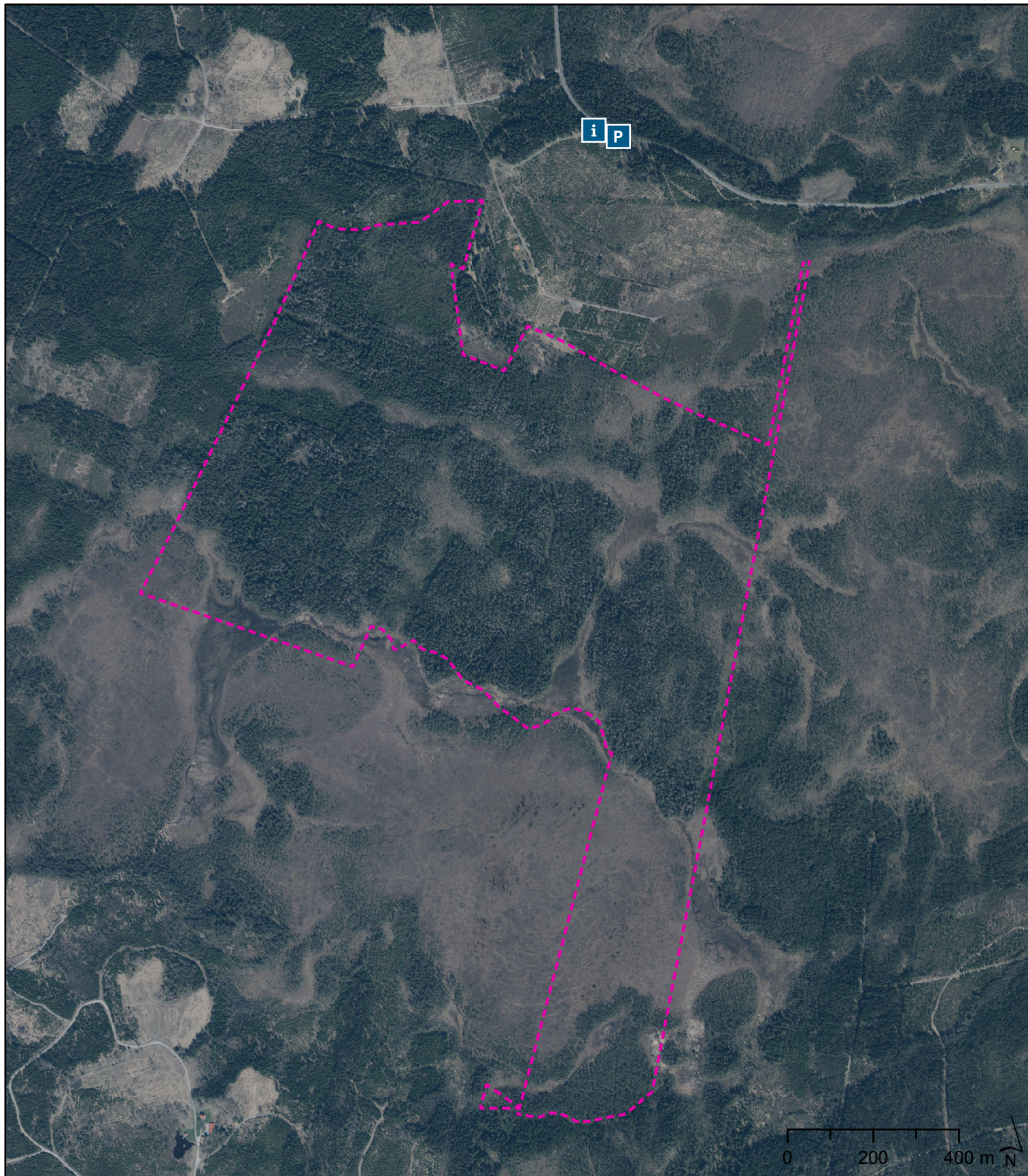
- 7110 - Högmossar
- 7140 - Öppna mossar och kärr
- 9010 - Taiga
- 9740 - Skogbevuxen myr
- 9903 - Icke-natura skog, barrskog

Illustrationskarta till skötselplan för
Våtemossens naturreservat
Tillhör Länsstyrelsens beslut datum
2024-11-04 dnr 15796-2013

Länsstyrelsen
Västra Götaland

© Länsstyrelsen i Västra Götalands län
© Lantmäteriet Geodatasamverkan

Bilaga 2c - Anläggningar

 Gräns för naturreservat

Friluftslivsanläggning

 P-plats

 Informationsskylt

Illustrationskarta till skötselplan för
Våtemossens naturreservat
Tillhör Länsstyrelsens beslut datum
2024-11-04, dnr 15796-2013

Länsstyrelsen
Västra Götaland

© Länsstyrelsen i Västra Götalands län
© Lantmäteriet Geodatasamverkan

Bilaga 3, Sakägarförteckning

Upplysning

Sakägarförteckningen är uppdelad i tre delar. Del A listar ägare till fastigheter och samfälligheter inom området. Del B listar ägare till fastigheter utanför området som har del i någon samfällighet eller annan nyttjanderätt inom området. Del C listar övriga av Länsstyrelsen kända sakägare.

Del A. Ägare till fastigheter, samfälligheter m.m. inom området

Namn	Fastighet/-er	Samfälligheter m.m.
Ola Mattias Olén	Våmb 30:251	
Anne-Maria Elisabeth Wollter	Toltan 4:1	
Liselott Västlund	Hornborga 8:12	
Kjell Hellgren	Hornborga 8:12	
Karl Gunnar Svensson	Hornborga 55:1	
Naturvårdsverket	Hornborga 8:10	

Del B. Samfälligheter, servitut m.m. som ligger inom området, men tillhör fastigheter utanför

Namn	Samfällighet, servitut m.m.	Tillhör fastighet

Del C. Av Länsstyrelsen kända arrendatorer och övriga sakägare

Namn	Roll

Bilaga 4. Sändlista

Sakägare

Beslutet har skickats till samtliga sakägare enligt sakägarförteckningen bilaga 3.

Övriga

Beslutet har även skickats till följande myndigheter, organisationer, föreningar och övriga som fick beslutet på myndighetssamråd eller remiss:

Falköpings kommun

Skövde kommun

Skogsstyrelsen

Sveriges Geologiska undersökning,

LRF Västra Götaland

Naturskyddsföreningen i Väst

Falbygdens naturskyddsförening

Skövde naturskyddsförening

Så här överklagar du Länsstyrelsens beslut

Länsstyrelsens beslut kan överklagas hos regeringen. **Överklagandet ska dock skickas eller lämnas till Länsstyrelsen.**

Länsstyrelsens e-postadress är:
vastragotaland@lansstyrelsen.se

Skickar du med vanlig post är adressen:
Länsstyrelsen i Västra Götalands län
403 40 Göteborg.

Har överklagandet kommit in i rätt tid överlämnar Länsstyrelsen överklagandet och handlingarna till regeringen.

Överklagandet ska ha kommit in till Länsstyrelsen senast 27 november 2024.

Överklagandet ska vara skriftligt. I skrivelsen ska du ange

- ditt namn, adress, telefonnummer och eventuell e-postadress,
- vilket beslut du överklagar, till exempel genom att ange beslutsdatum och ärendets diarienummer, samt
- hur du anser att Länsstyrelsens beslut ska ändras och varför det ska ändras.